

олинган натижалар солиқ солиш корхоналарнинг молиялаштириш бўйича қарорларига таъсир ўтказишини тасдиқлайди.

5.Хулоса ва таклифлар. Солиқ солишнинг узоқ муддатли таъсири ёки бошқа тартибга солувчи ўзгаришлар билан ўзаро таъсири асосида илмий асосланмаган турли хилдаги янги солиқ схемалари ишлаб чиқиш ва жорий этиш мумкин эмас. Келажакда янги солиқларни жорий этишда солиқ сиёсатидаги асосий мақсад тўлиқ маълумотларга эга бўлишлари учун кўпроқ илмий тадқиқотлар базасини яратишдан иборат.

Янги солиқ схемаларини жорий этиш билан бирга, солиқларнинг корхоналар хулқ-атворларига таъсирини ўрганиш юзасидан кўплаб назарий ва эмпирик тадқиқотлар мавжуд. Бироқ, солиқ сиёсатини ишлаб чиқувчиларга янги солиқ схемаларини жорий этиш бўйича амалий тавсиялар берилишига, мазкур солиқ схемаларининг корхоналар хулқ-атворида таъсирлари бўйича кенг қўламдаги тадқиқотлар нисбатан камлиги тўқсизлик қилиши мумкин. Янги солиқ схемалари жорий қилинганлигининг қисқа даврини ҳисобга оладиган бўлсак, солиқларнинг узоқ муддатли ва кенгроқ ижтимоий оқибатларини баҳолаш ҳамда бу солиқларнинг келажакдаги таъсири қандай бўлишини ишончли прогноз қилиш қийин масала ҳисобланади.

Трансчегаравий дивидендлар бўйича солиқ имтиёзлари сифатида кредит усулидан фойдаланиш молиявий жиҳатдан самарали ечимга олиб келади ва юқори солиқлар бўлган мамлакатдан паст солиқли мамлакатларга фойдани ўтказиш билан боғлиқ рағбатларни самарасини пасайтиришга олиб келади.

АДАБИЁТЛАР

1. Princen Savina, 2012. Determining the impact of taxation on corporate financial decision-making. <https://www.cairn.info/revue-reflets-et-perspectives-de-la-vie-economique>.
2. Конончук И.А., 2023. Взаимосвязь и взаимообусловленность финансовой и налоговой стратегии. <https://rep.polessu.by/bitstream/123456789/29972/1/Vzaimosviaz.pdf>.
3. Киров А. В., 2009. Влияние налогового планирования на обеспечение финансовой устойчивости предприятия. <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-nalogovogo-planirovaniya-na-obespechenie-finansovoy-ustoychivosti-predpriyatiya-1>
4. Абрютин М. С., Грачев А. В., 2001. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. <https://altairbook.com/books/938320-analiz-finansovo-ekonomicheskoy-deyatelnosti-predpriyatiya.html>.
5. Chronopoulos Dimitris K. & Sobiech Anna L. & Wilson John O.S., 2018. Future Issues in Bank Taxation. <https://www.fca.org.uk/publication>.
6. Claessens S., Keen M., Pazarbasioglu C., 2010. Financial Sector Taxation: The IMF's Report to the G-20 and Background Material. September.
7. de Mooij R. A. & Keen M., 2016. Debt, taxes, and banks. Journal of Money, Credit and Banking, 48(1), 5-33.
8. Yun Luo I and Sailesh Tanna, 2014. Taxation and Bank Risk-Taking. <https://www.researchgate.net/publication>.
9. Schepens G. (2016). Taxes and bank capital structure. Journal of Financial Economics, 120(3), 585-600.
10. Bond S., Ham K., Maffini G., Nobili A., Ricotti G. (2016). Regulation, tax and capital structure: evidence from administrative data on Italian banks, Questioni di Economia e Finanza, 361.
11. Ricotti G., Burroni M., V. Cuciniello, E. Padovani & E. Pisano & S. Zotteri (2016). "The tax burden on banks over the period 2006-2014," Questioni di Economia e Finanza (Occasional Papers) 314, Bank of Italy, Economic Research and International Relations Area.

Солиқ солишнинг корхоналар молиявий ҳолатига таъсирини баҳолаш

Аннотация. Мақолада солиқ солишнинг корхонанинг молиявий ҳолатига таъсири билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилган. Корпоратив солиқ солишнинг корхоналарнинг молиявий қарорларига таъсири ўрганилган. Корпоратив хусусий капиталга солиқ чегирмаси тизими таҳлил қилинган ва тегишли хулосалар шакллантирилган

Калит сўзлар: компания, корпоратив капитал, корпоратив хусусий капиталга солиқ чегирмаси, солиқ, корпоратив солиқ солиш

Оценка влияния налогообложения на финансовое состояние предприятий

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы, связанные с влиянием налогообложения на финансовое положение предприятия. Исследованы влияние корпоративного налогообложения в финансовые решения предприятий. Проведен анализ системы налоговый вычет на корпоративный капитал (ACE) и сделаны соответствующие выводы.

Ключевые слова: компания, корпоративный капитал, налоговый вычет на корпоративный капитал, налог, корпоративное налогообложение.

Assessment of the impact of taxation on the financial condition of enterprises

Abstract. The article considers the issues related to the impact of taxation on the financial position of the enterprise. The influence of corporate taxation in financial decisions of enterprises is investigated. The system of tax deduction on corporate capital (ACE) is analysed and conclusions are drawn.

Keywords: company, corporate equity, Allowance for Corporate Equity, tax, corporate taxation,

QISHLOQ XO'JALIGINING DAVLAT IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIRINI BELGILOVCHI OMILLAR

Bekmirzayev M.A.

Namangan muhandislik-texnologiya instituti dotsenti

Kirish. Jahon iqtisodiyotining globallashuvi sharoitida, davlatlarning siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy qaramligi ortib borayotgan bir sharoitda milliy iqtisodiyotning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash nihoyatda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash siyosatining birlamchi vazifasi, eng avvalo, iqtisodiyotning barcha tarkibiy va funksional tarmoqlarida iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shishga qodir bo'lgan xavfsiz muhitni yaratishdan iborat. Iqtisodiyot tarmoqlarini tashkil etuvchi iqtisodiy faoliyatning asosiy turlari, xususan, qishloq

xo'jaligini o'z ichiga olgan milliy iqtisodiyotning ta'minot quyi tizimlari sifatida ishlaydi. U yalpi milliy mahsulotning salmoqli ulushini yaratib, aholi bandligi va ishbilarmonlik faolligini ta'minlab, rivojlanishning asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlariga hissa qo'shmoqda.

Qishloq xo'jaligining milliy iqtisodiyotning tarkibiy qismi sifatidagi ahamiyati, o'zgarishlar jarayonlari bilan bog'liq bo'lgan asosiy ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish, shuningdek, agrar islohotning nomukammalligidadir. Bozor o'zgarishlari davri O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining agrar sektori faoliyati uchun salbiy oqibatlariga olib keldi. Shunga qaramay, u iqtisodiyotning asosiy byudjet tuzuvchi sohalaridan biri bo'lib, mamlakatga valyuta tushumlari manbalarini shakllantiradi va savdo balansini saqlash omili bo'lib xizmat qiladi. Boshqaruvning barcha darajalarida iqtisodiy xavfsizlik tizimini ta'minlashda qishloq xo'jaligi sohasining ahamiyatini anglash milliy iqtisodiyotning alohida tarkibiy qismi sifatida agrar sektor tushunchasi va tuzilishini, shuningdek, uning rivojlanishidagi roli va davlatning iqtisodiy xavfsizligining barcha tarkibiy qismlarini mustahkamlash jarayonidagi ahamiyatini o'rganishni taqozo etadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. "Agrar sektor" tushunchasining muhim xususiyatlariga oid zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarni o'rganish shuni tasdiqlaydiki, ilmiy doiralarda uni talqin qilish va agrar sektorni murakkab tizim sifatida tashkil etuvchi asosiy tarkibiy qismlarni aniqlashga haligacha yagona yondashuv mavjud emas. Ko'p sonli yondashuvlarning mavjudligi "sektor", "iqtisodiyot sektori", "qishloq xo'jaligi" va "iqtisodning agrar sektori" tushunchalarini batafsil tahlil qilishni talab qiladi. "Sektor" atamasi iqtisod fanida, birinchi navbatda, iqtisodiyot tarmoqlarining strukturasi shakllantirishda keng qo'llaniladi, bu yerda u turli ijtimoiy-iqtisodiy kategoriyalar bilan uyg'unlikda faol qo'llaniladi.

Shu bilan birga, iqtisodiy talqinning barcha turlari ichida tarmoqning o'zi iqtisodiyotni tarmoq yondashuviga ko'ra taqsimlashning asosiy mezon bo'lgan institusional birlik sifatida qaraladi. Olimlar orasida shunday yondashuv aniqlanganki, unga ko'ra sektor o'xshash iqtisodiy maqsadlar, funksiyalar va xatti-harakatlarga ega bo'lgan institusional birliklar to'plamidir [1.121]. Iqtisodiyotning umumiy xususiyatlari, iqtisodiy maqsadlari, funksiyalari va xulq-atvori o'xshash bo'lgan va uni boshqa qismlardan ajratib ko'rsatish imkonini beruvchi iqtisodiyotning katta qismi sifatida qaraladigan "Iqtisodiyot sohasi" tushunchasi iqtisodiyotning nazariy yoki amaliy maqsadlarida ancha kengroq ma'no mavjud [2.28]. Bundan tashqari, iqtisodiy sektor iqtisodiyotning muhim qismi sifatida talqin etiladi.

Jumladan, N.Abdullayev iqtisodiyot tarmog'ini belgilangan maqsadlarga erishish yo'lida ma'lum funksiyalarni bajaradigan, tartibga solish sharoitida amalga oshiriladigan tizimli tuzilgan o'zaro bog'langan zamonaviy bozor iqtisodiyoti faoliyatini tashkil etish va uni boshqarish elementlarining majmui deb hisoblaydi [3.176]. Ushbu fikrga ko'ra, iqtisodiyot sektorini xo'jalik faoliyatining bir xilligi yoki tashkiliy-moliyaviy birligi bilan tavsiflangan iqtisodiy birliklar yig'indisi deb hisoblash mumkin. P.Belov ta'riflariga ko'ra, iqtisodiyot sektori jamiyatning hozirgi va kelajakdagi hayotiy faoliyatini ta'minlash uchun zarur bo'lgan mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqaruvchilar majmuasidir - deb ta'kidlaydi [4.40]. Bu esa milliy iqtisodiyotning umumiy xususiyatlari, boshqaruv maqsadlari, funksiyalari va xatti-harakatlari o'xshash bo'lgan katta qismini nazariy yoki amaliy maqsadlarda iqtisodiyotning boshqa qismlaridan ajratish imkonini beradi. Bu borada, A.V.Mayster iqtisodiyot sektori tushunchasini ko'rib chiqib, mulkchilik asosida yoki uning ishtirokida faoliyat yurituvchi xo'jalik yurituvchi sub'yektlar majmui, bozorning o'zini o'zi tartibga solishni to'ldiradigan va "bozor muvaffaqiyatsizliklarini" bartaraf etishga qaratilgan faoliyat sohasi, hamda davlat sektori funksiyalarini bajarish uchun foydalaniladigan o'ziga xos iqtisodiy mexanizmning asosiy jihatlariga ishora qiladi [5.29]. Ta'kidlash joizki, iqtisodiyotni tarmoqlar bo'yicha strukturalashning nazariy modellari bugungi kunda iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi omili hisoblanadi. Shunga ko'ra, ular qishloq xo'jaligini davlat rivojlanishining ustuvor cyektori sifatida qaraydilar.

Tahlil va natijalar. Qishloq xo'jaligi sohasini tadqiq qilish jarayonida uni talqin qilishning boshqa yondashuvlari va qoidalarini hisobga olish muhimdir. Bizning tadqiqotimizga ko'ra, qishloq xo'jaligi sektori qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish va ularni tashish, fermer xo'jaliklarini ishlab chiqarish vositalari va tegishli xizmatlar bilan ta'minlash bilan bog'liq barcha operatsiyalarni, shuningdek, aylanma, saqlash, qayta ishlash va yakuniy iste'molchiga yetkazib berish bilan bog'liq barcha operatsiyalarni o'z ichiga oladi. Bu davrda iqtisodiyotning agrar sektori uchta sohani qamrab olgan: 1) qishloq xo'jaligi uchun mashinalar va boshqa ishlab chiqarish vositalarini ishlab chiqarish; 2) qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish va tayyorlash; 3) mahsulotlarni qayta ishlash sanoati. Shu bilan birga, agrar tarmoqning rivojlanishi va faoliyatida birinchi va uchinchi sohalar yetakchi o'rinni egalladi, chunki ular qo'shilgan qiymatning katta qismini tashkil etdi. Vaqt o'tishi bilan qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning ko'plab qismlardan iborat vertikal "qismi" sifatida qaraldi, bu yerda iste'molchilar qishloq xo'jaligining boshqa sohalar bilan bog'liq bo'lgan mahsulot va xizmatlar ishlab chiqaruvchilari hisoblanadi.

Qishloq xo'jaligining boshqa sohalar bilan kengroq aloqalar nuqtai nazaridan qishloq xo'jaligiga fermer xo'jaliklari, ulgurji savdo firmalari, birja brokerlari, ekspertlar va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini import qiluvchilar, transport firmalari, moliyaviy vositachilar uchun ishlab chiqarish vositalarini etkazib berish tarmoqlari shuningdek, davlat va xususiy ilmiy-tadqiqot muassasalari.sektorlari ham qo'shildi. Qishloq xo'jaligi, shuningdek, oziq-ovqat mahsulotlari, kiyim-kechak va poyabzal, tamaki ishlab chiqarish, ichki iste'molchilar uchun va eksport qilish bilan bog'liq alohida faoliyat turlari hisoblanadi. A.Dunne o'z tadqiqotida zamonaviy qishloq xo'jaligi tarmog'ining o'zgarishiga va umuman uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi uchta asosiy omilni aniqladi, xususan: 1) bozorlarning globallasuvi; 2) texnologiyalarning jadal rivojlanishi; 3) nima va qanday ishlab chiqarilishiga mehnat resurslarining ko'proq jalb etilishi [6.48]. Iqtisodiy faoliyatni tashkil etish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va oziq-ovqat mahsulotlari savdosida qishloq xo'jaligi tamoyillarini qo'llash asosan Amerika qishloq xo'jaligi siyosatining konsepsiyasi bilan tasdiqlangan bo'lib, bunda XX asrning ikkinchi yarmida AQSH qishloq xo'jaligi mahsulotlarini

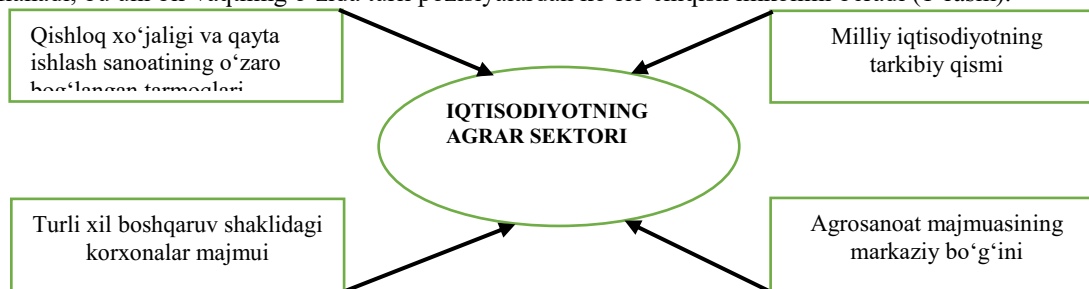
ishlab chiqarishda, oziq-ovqat mahsulotlarini sifati va eksport qilishda raqobatbardoshlikning sezilarli darajada oshishiga sabab bo'ldi. I.G.Mishinaning fikricha, agrar sektor agrosanoat majmuasining markaziy bo'g'ini bo'lib, bir qator o'ziga xos xususiyatlari va sezilarli sonining mavjudligi bilan iqtisodiyotning boshqa yordamchi sanoat tarmoqlaridan farq qiladi [7.235]. Iqtisodiyotning agrar sektorini qishloq xo'jaligining o'zaro bog'liq tarmoqlari va qayta ishlash sanoati uchun oziq-ovqat mahsulotlari va xomashyoga bo'lgan ehtiyojni qondiradigan funksional bog'liq xizmat ko'rsatish shakllari majmui sifatida agrar ta'lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot muassasalari, iqtisodiyotning agrar sektorining markaziy va mahalliy boshqaruv organlarini ham kiritish maqsadga muvofiqdir. Shunisi e'tiborga loyiqki, iqtisodiyotning agrar sektori qishloq xo'jaligini rivojlantirish, uni ishlab chiqarishni ta'minlash va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini iste'molchiga yetkazib berish bilan bog'liq bo'lgan iqtisodiyot tarmoqlarining yig'indisidir.

O'z navbatida, agrar sektor qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi va qishloq aholisi ustun bo'lgan qishloq joylarini rivojlantirishning kombinatsiyasidir. U qishloq aholi punkting ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash uchun mo'ljallangan yer, iqtisodiy va aholi punktlarini qamrab oladi. Biroq iqtisodiyotning agrar sektori tizimi o'zaro bog'langan va bir-biriga bog'liq bo'lgan elementlarni, xususan: mulkchilik va xo'jalik yuritish shakllarini ishlab chiqarish, iqtisodiy, boshqaruv, mehnat va ijtimoiy munosabatlar, iqtisodiy faoliyat natijalarini taqsimlash, qishloqdagi turar-joy va iqtisodiy tizimlarning o'zaro bog'liqligida aks etadi.

Agrar sektorni ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida asosiy tizim belgilari nuqtai nazaridan tadqiq qilish jarayonida sektor ijtimoiy agentlarning maxsus birlashmasi va shu bilan birga aloqa tizimi sohasidagi ijtimoiy muhit, kuch, tashkiliy, iqtisodiy, madaniy, ijtimoiy, tabiiy, ekologik omillar bilan belgilanadigan aloqalar va normalar iqtisodiy omil ekanligini ta'kidlash mumkin. Olimlar qishloq xo'jaligi sohasini tabaqalashtirilgan, barqaror, jonli, harakatchan, moslashuvchi, innovatsiyalarni qabul qiluvchi va shunday rivojlanayotgan tizim sifatida belgilaydilar [8.558].

Bundan tashqari, qishloq xo'jaligi ko'p funksiyali tizim sifatida: xavfsizlik - mamlakat aholisining, alohida xonadonlarning oziq-ovqat xavfsizligi; ishlab chiqarish - qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish va sotish; taqsimlovchi - muayyan hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash; ijtimoiy - bandlik jarayonlari va aholi urbanizatsiyasiga ta'siri; institusional - institusional me'yorlarni qo'llab-quvvatlash va ishlab chiqish; ekologik - tabiiy resurslardan foydalanish va takror ishlab chiqarishga ta'sir qilish, qishloq hududlarini rivojlantirish omillarini aniqlash kabi asosiy funksiyalarni bajaradi. Bizning fikrimizcha, "qishloq xo'jaligi" tushunchasining torroq ta'rifidan ko'ra, agrar soha qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini, uning mahsulotlarini birlamchi qayta ishlash korxonalarini va tegishli xizmat ko'rsatish korxonalarini, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini sotishni va ijtimoiy infratuzilma faoliyatini ta'minlaydigan, shuningdek, agrar soha doirasidagi davlat ta'siri tizimini birlashtiradi. xalqaro, milliy va mintaqaviy darajadagi siyosat sifatida kengroq ta'riflash mumkin. Bu pozisiya iqtisodiyotning agrar sektori agrosanoat majmuasining markaziy o'zagi ekanligi bilan asoslanadi. Bundan tashqari, qishloq xo'jaligi iqtisodiyotning agrar sektorining birlamchi bo'g'ini sifatida namoyon bo'ladi, bu esa "iqtisodiyotning agrar sektori" tushunchasining mohiyatini o'rganishda bir qator nomuvofiqliklarni keltirib chiqaradi. Qishloq xo'jaligi sohasi tadqiqotlarining bunday ko'p qirrali xususiyati ob'yektiv ravishda ushbu tushunchaning kelib chiqishining fanlararo tabiati bilan belgilanadi. Bu bir tomondan, "agrar sektor" tushunchasining yagona ta'rifini shakllantirishni murakkablashtirsa, ikkinchi tomondan, agrar sektorning davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash tizimidagi o'rni va rolini mustahkamlaydi.

Iqtisodiyotning agrar sektorini milliy iqtisodiyotning tarkibiy qismlaridan biri sifatida talqin qilish bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijalari ushbu toifaning ko'p qirraliligini ko'rsatadi, bu ikki tomonlama talqin bilan tavsiflanadi, bu uni bir vaqtning o'zida turli pozisiyalardan ko'rib chiqish imkonini beradi (1-rasm).

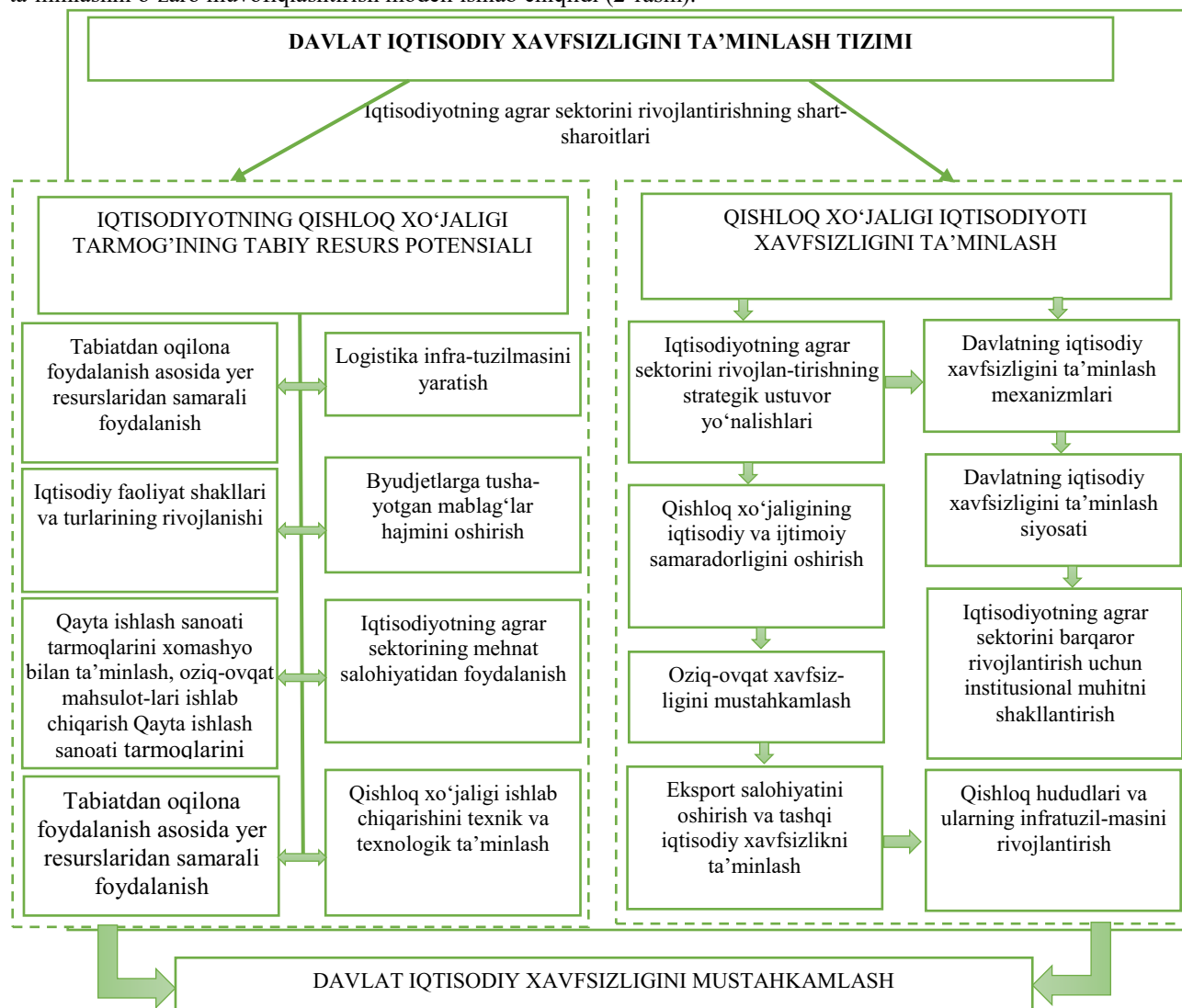
1-rasm. "Iqtisodiyotning agrar sektori" tushunchasini mazmunan to'ldirish

Oziq-ovqat va qayta ishlash sanoatining rivojlanishi va faoliyati ko'p jihatdan qishloq xo'jaligining holatiga bog'liq. Chunki tabiiy-iqlim sharoitlarining qishloq xo'jaligiga ta'siri, qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining qisqarishi, qishloq xo'jaligi faoliyati samaradorligining pasayishi oziq-ovqat sanoati korxonalariga salbiy ta'sir ko'rsatib, ishlab chiqarish hajmining kamayishiga olib keladi. hajmlari va buning natijasida ichki va tashqi bozorlarda oziq-ovqat resurslari narxlarining oshishi Iqtisodiyotning agrar sektori tuzilmasini ilmiy tadqiq etish jarayoni muhim amaliy ahamiyatga ega, chunki u agrar siyosatni shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishga zamin yaratadi, bu esa uni yanada rivojlantirish istiqbollarini belgilab beruvchi samarali qarorlar qabul qiladi. uning parametrlaridan. Shularni hisobga olib, strukturani ma'lum bir tizimning tashkiliy qurilishi, ya'ni bir butunning tarkibiy qismlari nisbati sifatida tushunish maqsadga muvofiqdir.

Qishloq aholisining ijtimoiy turmush darajasini hisobga olgan holda, qishloq va shahar ijtimoiy sharoitlarida sezilarli tafovutlar mavjudligini ta'kidlash kerak, bu esa mehnatkashlarning yashashi va mehnatini rag'batlantirish uchun ijtimoiy sohaga qo'shimcha xarajatlar zarurligini keltirib chiqaradi. Iqtisodiyotning agrar sektorida bandlikdan manfaatdor bo'lish. Qishloq aholisining kommunal xizmat ko'rsatish, tibbiy xizmat ko'rsatish, ta'lim va madaniyat

markazlaridan foydalanish imkoniyati cheklanganligi qishloq aholisining migratsiyasiga ta'sir ko'rsatmoqda. Qishloq xo'jaligida band bo'lgan ishchilar iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida band bo'lgan ishchilardan ancha past daromad darajasi, uy-joy sharoitlari va maishiy xizmat ko'rsatish imkoniyatlari bilan ajralib turadi.

Binobarin, agrar tarmoqni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari tabiatdan oqilona foydalanish asosida yer resurslaridan samarali foydalanish, xo'jalik yuritishning, iqtisodiy faoliyatning yangi shakl va turlarini, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqish, qayta ishlash sanoati tarmoqlari uchun iqtisodiyotning agrar sektorining mehnat salohiyatidan foydalanish, moddiy-texnikaviy ta'minot infratuzilmasini yaratish, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini texnik va texnologik ta'minlash va boshqa ishlab chiqarish resurslari bilan samarali ta'minlashdir. Shuni ta'kidlash joizki, davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash tizimida agrar tarmoqning faoliyat ko'rsatishi va rivojlanishi jarayonlarini boshqarish ushbu jarayonlar o'rtasidagi shakllangan munosabatlarning konseptual qarashlariga muvofiq amalga oshirilishi kerak. Shu maqsadda qishloq xo'jaligini rivojlantirish va davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashni o'zaro muvofiqlashtirish modeli ishlab chiqildi (2-rasm).

2-rasm. Agrar sektorni rivojlantirishni muvofiqlashtirish modeli va davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash tizimi

Bir tomondan, qishloq xo'jaligi ijtimoiy-iqtisodiy tizimning resurs asosini tashkil qiladi, davlatning oziq-ovqat va boshqa turdagi iqtisodiy xavfsizligini ta'minlaydi. Boshqa tomondan, davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash tizimi agrar tarmoqni funksional va tarmoq rivojlanishi, uning iqtisodiy hamda ijtimoiy samaradorligini oshirish, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash, eksport salohiyatini oshirish, tashqi iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash, qishloq va qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

Xulosa. Tadqiqotlar shundan dalolat beradiki, qishloq xo'jaligida mehnat unumdorligini oshirish orqali mamlakatimizda qishloq xo'jaligiga asoslanganligi bois, iqtisodiy o'sishni tezlashtirish mumkin. Qishloq xo'jaligi sohasini ilmiy tadqiqotlarga sarflanadigan xarajatlarni ko'paytirish; fermer xo'jaliklari faoliyatini va agrar bozor faoliyatini axborot bilan ta'minlashni yaxshilash; agrar sektorga investisiyalar yo'lidagi to'siqlarni kamaytirish; ob-havo va boshqa xavf va tahdidlardan sug'urta mexanizmini joriy etishnirag'batlantirish orqali rivojlantirish mumkin.

Albatta, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi davlat siyosati va uning asosiy ustuvor yo'nalishlari sifatiga bog'liq. Innovatsiyalarni rag'batlantirmagan narxlarni sun'iy ravishda pasaytirish va qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilariga haddan tashqari soliq solish davlat siyosati iqtisodiyotning agrar sektorini rivojlantirish yo'lidagi asosiy to'siqlardan hisoblanadi. Agrar sektor va iqtisodiy xavfsizlikning o'zaro bog'liqligi agrar

sektorni rivojlantrishning innovasion tarkibiy qismining qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmini oshirish, korxonalarni qayta jihozlash vositasi sifatidagi rolini kuchaytirish natijasida rasmiylashtirilgan tizimli munosabatlar orqali shakllanadi.

ADABIYOTLAR

1. Brockwell P.J., Davis R.A., Introduction to time series and forecasting. Springer, Zurich, Switzerland. 2016. C. 121–155.
2. Engerer H. Security Economics: Definition and Capacity. Economics of Security Working Paper 5, Berlin: Economics of Security, 2009. 28 p.
3. Абдуллаев Н.А. Государственный сектор экономики переходного периода. М.: Изд. дом «Финансовый контроль», 2003. 176 с.
4. Белов П. Вызовы национальной безопасности в XX веке // Обозреватель. 2000. № 4 (123). С. 40–43.
5. Master A. V. Theoretical approaches to determining the essence of the statesector of the economy and its optimal size // Effective economy. 2014. № 7. p 29.
6. Dunne A.J. Supply Chain Management: Fad, Panacea or Opportunity? Agribusiness Perspectives, 2002. 48 p.
7. Мишина И.Г. Экономическая сохранность в условиях рыночных трансформаций: дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.01. /Донецк, 2007. 235 с.
8. Олейник Я.Б., Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Основы экологии: Учебное пособие. К.: Знание, 2012. 558 с.

Qishloq xo'jaligining davlat iqtisodiy xavfsizligiga ta'sirini belgilovchi omillar

Rezume: Mazkur maqolada davlat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligining tutgan o'rni, milliy iqtisodiyotning alohida tarkibiy qismi sifatida agrar sektor tushunchasi va tuzilishi, qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari, agrar sektorni ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida asosiy tizim belgilari nazariy jihatdan bayon qilingan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy xavfsizlik, tizim, qishloq xo'jaligi, oziq-ovqat xavfsizligi, barqaror, mahsulot, samaradorlik.

Факторы, определяющие влияние сельского хозяйства на экономическую безопасность государства

Резюме: В данной статье рассмотрены роль сельского хозяйства в обеспечении экономической безопасности государства, понятие и структура аграрного сектора как отдельного компонента национальной экономики, особенности устойчивого развития сельского хозяйства, основная система аграрной системы. сектор как социально-экономическая система симптомы описаны теоретически.

Ключевые слова: экономическая безопасность, система, сельское хозяйство, продовольственная безопасность, устойчивый, продукт, эффективность.

Factors determining the impact of agriculture on the state's economic security

Summary: In this article, the role of agriculture in ensuring the economic security of the state, the concept and structure of the agrarian sector as a separate component of the national economy, the specific characteristics of the sustainable development of agriculture, the basic system of the agrarian sector as a socio-economic system symptoms are described theoretically.

Key words: economic security, system, agriculture, food security, sustainable, product, efficiency.

УДК: 338.004

STAGES OF DIGITAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Kudiyarov K. R., Seypullaeva G. A.

Karakalpak State University.

The interest in the digital economy is due to the need to implement remote work, simplify payments, organize a free market, and create accessibility for all industries, increase productivity, as well as the emergence of electronic document management. The digital economy is understood as a system of economic, social and cultural relations based on the use of digital technologies [1, 7-8].

It is important to recognize the difference between informatization and automation or digitalization T. V. Avdienko and A. A. Aletdinova note that the main direction of digital transformation is the formation of digital culture and the training of relevant specialists in this field. The authors in their work are more inclined to the study of character digital ecosystem, offering the following definition: a digital ecosystem is a representation of a sociotechnical system in the form of a set of computer programs with distributed interaction and mutual use by agents for knowledge exchange in conditions of evolutionary interaction. Digitalization is a global process that combines cloud services, mobile devices, augmented reality, the Internet of Things, geolocation, advanced interfaces and big Data.

The digital economy is one of the fastest growing industries worldwide. It is an important engine of innovation and enterprise development. With the transition to the digital age, its influence has become noticeable on the scale of the competitiveness of countries. The introduction of DT increases the competitiveness of certain sectors of the world economy, the creation of advanced opportunities for small businesses in terms of connecting to digital global value chains, the emergence of new markets, the accelerated introduction of new digital goods to the world market. The process of digitalization does not occur in the same way in all countries of the world, and therefore there is a certain gap in the degree of digitalization of national economies, which contributes to digital inequality and, as a result, increased dependence of developing countries on developed ones. Politics, legal norms, the level of economic development, the level of education and its own technological base, as well as many different factors play an important role in the process of digital transformation of the economy of a country.

Digital transformation processes are underway in all countries of the world. Taking into account current trends, Uzbekistan has also begun the transition to a digital economy. According to the results of the "GovTech Maturity Index" in the public and public services sector, Uzbekistan rose by 37 positions and took 43rd place out of 198 countries and entered group "A" of leading countries in the field of digital transformation .GTMI is evaluated based on the following indicators: the Core Government Systems Index (SGSI), the Index of Public Services (Index Public